

Tro gör skillnad

Predikan i S:t Peters kyrka den 16:e söndagen efter trefaldighet

Mark 5:35–43

Sune Fahlgren

Inledning

Evangelisten Markus berättar mycket levande om två kvinnor som får oväntad hjälp av Jesus. Den ena har varit sjuk i tolv år, och den andra är en flicka som fyllt tolv år. De båda livsberättelserna är väl sammanflätade och har tillit som ett gemensamt tema. Jag vill utöka den text som finns i evangelieboken för denna söndag så att ni får höra båda berättelserna.

[Och för er som vill ana hur livfullt man kunde konsten att berätta bland de första kristna, rekommenderar jag Eugene Petersons parafraserande översättning i *The Message*.]

Evangelisten S:t Markus berättar:

När Jesus hade farit tillbaka till andra sidan sjön samlades mycket folk omkring honom. Medan han var där vid sjön kom det dit en synagogföreståndare vid namn Jairos. Då han såg Jesus kastade han sig för hans fötter och bad enträget: »Min lilla dotter är nära att dö. Kom och lägg dina händer på henne, så att hon räddas till livet.« Och Jesus gick med honom. Mycket folk följde efter och trängde sig in på honom.

Där fanns en kvinna som hade lidit av blödningar i tolv år. Hon hade varit hos många läkare och fått utstå mycket. Det hade kostat henne allt hon ägde, men ingenting hade hjälpt, snarare hade hon blivit sämre. Hon hade hört vad som berättades om Jesus, och nu kom hon bakifrån i hopen och rörde vid hans mantel, för hon tänkte att om hon bara fick röra vid hans kläder skulle hon bli hjälpt. Och genast stannade blodflödet, och hon kände i kroppen att hon var botad från sitt onda.

När Jesus märkte att det hade gått ut kraft från honom vände han sig om i hopen och frågade: »Vem rörde vid mina kläder?« Lärjungarna sade: »Du ser väl hur folk tränger på, och ändå frågar du vem som har rört vid dig!« Han såg sig omkring efter henne som hade gjort det. Kvinnan, som visste vad som hade hänt med henne, kom rädd och darrande fram och föll ner för honom och talade om hur det var. Han sade till henne: »Min dotter, din tro har hjälpt dig. Gå i frid. Du är botad från ditt onda.«

Medan Jesus ännu talade kom det bud till synagogföreståndaren från hans hem: »Din dotter är död. Du skall inte besvära Mästaren längre.« Men Jesus, som hörde deras ord, sade till föreståndaren: »Var inte rädd, tro bara.« Sedan lät han ingen mer än Petrus och Jakob och hans bror Johannes följa med, och de gick hem till föreståndaren. Där såg han upprörda människor som grät och klagade högt. Han gick in till dem och sade: »Varför ropar ni och gråter? Flickan är inte död, hon sover.« Då skrattade de åt honom.

Men han körde ut allesammans och tog med sig flickans far och mor och lärjungarna och gick in där hon låg. Så tog han barnets hand och sade: »Talita koum!« (det betyder: Lilla flicka, jag säger dig, stig upp!). Och genast reste sig flickan och gick omkring, hon var tolv år gammal. De blev utom sig av förvåning, men han förbjöd dem att låta någon veta vad som hade hänt. Sedan sade han åt dem att ge flickan något att äta.

Så lyder det heliga evangeliet...

Introduktion

Det sägs att Astrid Lindgren och hennes systrar pratade med varandra i telefon varje dag fram till Ingegerds död 1997. Astrid inledde varje samtal med orden ”Döden, döden, döden”. Så var det oundvikliga avklarat, och de kunde gå vidare och prata om annat. Men idag ska vi inte gå vidare. Idag vill jag inkludera döden i livet. Jag vill predika för dig som vill leva och som en dag ska dö. Kanske söker vi alla det liv som Jesus, enligt Johannesevangeliet, kallar för ”liv och över nog” (Joh 10:10). Alltså liv på riktigt.

Här finns rum för både livet och döden

Jag har medverkat i en ny pilgrimsguide till kyrkolivet i Jerusalem: *Pilgrimsfärd för rättvis värld*. Förra veckan var jag i Jerusalem och tackade dem som på olika sätt gjort boken möjlig med bilder, reportage och faktauppgifter. Och på torsdag den 5 oktober ska vi samtala om bokens tema "turist eller pilgrim" i *Det goda samtalet* här i S:t Peters kyrka.

Inspirerad av bokprojektet och besöket förra veckan i Jerusalem vill jag i predikan ge exempel på hur de palestinska kristna tolkar dagens bibeltext om livet och döden. Men jag vill börja med att i tanken ta er med till kyrkornas kyrka – *Den heliga gravens och Uppståndelsens kyrka* i Jerusalem (*Holy Sepulchre* och *Anastasis*) – för att visa att kristen tro ger rum för både livet och döden. Denna byggnad är kristendomens allra främsta pilgrimsplats, strax utanför den dåvarande stadsmuren. Här avrättades Jesus på ett träkors av romerska soldater, men just här handlade också Gud, när Jesus som hade begravts i klippgraven uppväcktes till ett oförgängligt liv tre dagar senare.

Sedan 300-talet finns som sagt här en stor kyrkobyggnad som är gemensam för hela kristenheten, en pilgrimsplats som har fått namn som betonar både döden och livet: *Heliga gravens och Uppståndelsens kyrka*. Från hela världen har människor kommit, och de kommer än i dag för att tillbe på denna plats. Här kan man fortfarande upptäcka vad *helighet* är i en värld som numera tycks bestå bara av åsikter och pengar. Men man kan här tyvärr också se religionens och turismens allra värsta baksidor.

I kyrkobyggnadens centrum, en trappa upp finns ett gudstjänstrum som är byggt på kullen där Jesus blev korsfäst och dog. Än i dag kan man krypa in under altaret och med sin hand känna hålet där korset restes. "Även Golgata är ett stycke jord", skaldar Ylva Eggehorn i en av sina diktsamlingar.

I ett annat rum i kyrkornas kyrka, i en basilika med en väldig kupol som släpper in solljuset, finns ett kapell som innesluter grottan, där Jesu kropp blev begravnen och där Gud uppväckte honom från döden. Tusenden står i kö varje dag för att gå in och med egna ögon se att graven är tom.

Mitt emellan dessa båda gudstjänstrum med korset och graven finns en sten, som står mitt på golvet i den grekisk-ortodoxa kyrkan. Stenen kallas för "Jordens mittpunkt" (*Axis Mundi*). Detta är inte den geografiska mittpunkten, men väl den andliga mittpunkten i tillvaron. Stenen synliggör människans väg *från liv till död*. Allt liv på jorden har denna naturlag: att bli till, att leva och att dö. Även människosonen Jesus gick den vägen. "Det är människan lott att en gång dö," konstaterar Hebreerbrevets författare (9:27). Vägen från liv till död går allt och alla.

Men stenen som markerar tillvarons mittpunkt i kyrkornas kyrka i Jerusalem påminner också om en annan väg – vägen *från död till liv*. Jesus uppståndelse på denna plats öppnade den vägen. Gravkyrkan heter därför också Uppståndelsekyrkan. Här manifesterades uppståndelsens livskraft. Det finns en väg från död till evigt liv, präglad av tro, hopp och kärlek.

En gång per år – på påskafton – firar de kristna i Jerusalem "Den heliga eldens fest". Då kommer eld ut från graven, och så hjälps man åt att bära det levande ljuset bokstavligen ut i världen. Så när de kristna firar gudstjänst på påskdagen i det heliga landet kommer ljuset från den tomma graven.

Varje kyrkorum, varje gudstjänst i hela världen är ett *axis mundi*, en existentiell vändpunkt från död till liv, ett vittnesbörd om korsets och uppståndelsens gemenskap. Världens mittpunkt finns också här i S:t Peters kyrka i nattvardsbordet. Här gestaltar vi en syn på liv och död, byggd på Bibelns vittnesbörd. Döden är inte en dörr som stänger livet, utan dörren som öppnar vägen vidare. I livet behöver vi tillit. I döden behöver vi tillit. Och tillit har med Jesus Kristus att göra.

Jairus dotter och kvinnan som led av blödningar

Evangelierna innehåller verkligen starka berättelser om tillit. Dagens läsning ur Markus evangeliet betonar att när Jesus visade lärjungarna alltmer av sin identitet, blev det för dem en utmaning att tro. Efter att Jesus stillat en hotfull storm på Genesaret frågar han dem: "Varför är ni rädda? Har ni ännu ingen tro?" Och de säger förvånat till varandra: "Vem är han? Till och med vinden och sjön lyder honom?"

Budskapet att möta rädsla och oro med *tillit* är en röd tråd i Markusevangeliet. Det är som om evangelisten Markus vill utmana var och en som läser hans Jesusberättelser att tänka efter var de själva står: *Vad litar du egentligen på utanför dig själv?*

Kristen tro bygger på egna och andras erfarenheter av vem Jesus är och gör. Och de livserfarenheterna kännetecknas av *tillhörighet*. I avsnittet före dessa berättelser handlar det om Jesus som profet i sin hemstad, och då ställer Jesus frågan om vem som egentligen *tillhör* hans familj (3:31–35). Även dagens läsning från det femte kapitlet fungerar som en reflektion över den frågan. *Vilken vidare gemenskap tillhör du? Ingår du i Jesus familj?*

Tillit är alltså mer än att tro på något utanför oss själva. Det är en *tillhörighet* som bär oss. Vi är födda in i en gemenskap, Kristi världsvida kyrka. Dopet till Kristus vittnar om en tillhörighet som omsluter både liv och död. Var och en av oss är i dopet vigda till ett liv som kristen.

När Markus vill hjälpa oss att få syn på tillit och tillhörighet berättar han dessa två berättelser: en om dottern till en föreståndare för en judisk synagoga, och en om en äldre kvinna som led av blödningar.

De båda berättelserna sätter Markus samman till något som liknar en dubbelmacka. En rad **likheter** binder ihop dem:

- Flickans pappa Jairus *kastar sig för Jesus fötter*, liksom kvinnan.
- Kvinnan har lidit i *tolv år* och flickan är tolv år gammal.
- I båda berättelserna säger Jesus *något om tro*: "Din tro har hjälpt dig. Tro bara."
- *Rädsla* präglar berättelserna: Kvinnan var rädd, hon darrade. Flickans pappa var rädd.
- Och religiöst sett var de båda *utestängda* från gemenskap. Kvinnan på grund av blödningar och flickan genom sin död.

Men också **olikheter** binder också ihop berättelserna:

- *Ekonomiskt* sett hade kvinnan problem. Läkarbesök och vård hade kostat allt "hon ägde" (v 26). En synagogföreståndare hade god ekonomi.
- Kvinnan var inte *personligt bekant* med Jesus. Hon är namnlös. Jesus kände inte igen henne utan frågar: "Vem rörde vid mig?" Synagogföreståndaren är känd vid namn och titulerar Jesus med "Mästaren".
- *Ålderskillnaden* är stor. Lika länge flickan levt hade kvinnan lidit.
- Kvinnan blödde *långsamt* ut sitt liv. Flickan förlorar sitt liv i en *plötslig* sjukdom.
- Jesus är *initiativtagare* till flickans uppväckelse. Markus citerar ordagrant vad Jesus sa på arameiska det språk man talade på den tiden: Talita Koum. Men *kvinnan tog initiativet* att gå fram till Jesus. Jesus är mer passiv.

Dubbelmackans övergripande budskap är solklar i alla sina likheter och skillnader: *När kvinnan botades och när flickan uppväcktes fick båda livet tillbaka.* Våra liv ter sig så lika olika. Men trons tillit hjälper i liv och död. Jesus säger också till oss här i kyrkan den 24 september 2023: *Din tro hjälper dig.*

Vi befinner oss förvisso i olika skeden och sammanhang i livet. Men trons tillhörighet hjälper var och en av oss i liv och död.

Tro och tillhörighet ger oss också politisk medvetenhet

Det är ingen slump att just dagens bibelberättelser är mycket omtyckta av palestinska kristna som idag kämpar för rättvisa och frihet. Unga kristna palestinier i Jerusalem, sammanslutna i nätverket *Sabeel* (källan), kallar sina politiska aktioner och sin bönetjänst för *Talita kumi*. Lilla flicka, res dig upp!

De unga palestinierna frågar sig vad berättelsen betyder nu, i deras liv och sammanhang som är så präglad av våld och orättvisor. Uppmaningen verkar i kanske i våra ögon skrattretande. Hur kan en död flicka resa sig upp? Men för de kristna palestinierna säger berättelsen att med Jesus är det omöjliga möjligt; livet besegrar döden. De känner sig uppmanade att själva resa sig upp och resa upp andra. Jesus ord har för dem politiska konsekvenser.

Utifrån deras erfarenheter av ockupation, murar, trakasserier och utanförskap har de lätt att känna empati med de många årens lidande för kvinnan med blödningar och att identifiera sig med smärtan Jairos måste ha känt när fick budskapet att hans dotter var död. Liksom för kvinnan med blödningar, har palestiniernas lidande fortsatt och fortsatt. Illegala bosättningar på annekterad mark, den separerande muren, fängslanden av barn, tvångsflyttningar så att familjer splittras – allt skapar igenkänning.

Efter allt lidande under ockupation sedan 1967 upplever en del palestinier sin situation så hopplös att de inte har någon energi att agera över huvud taget. De känner sig som personerna som kom till Jesus och meddelade, "Din dotter är död, du ska inte besvära Mästaren mer." Ibland skrattar turister åt de palestinska ungdomarnas försök att med ickevåld stå emot bosättningsvåld och trakasserier. Det verkar ju lika meningslöst, som när Jesus försöker bota en flicka som redan är förklarad död.

När jag deltagit i bibelstudier med unga palestinier i anglikanska kyrkan och Sabeel hör jag dem säga: "Dessa berättelser handlar inte om människor som såg sig vara passiva mottagare av helande, eller som tyckte synd om sig själva. Nej de var aktiva deltagare i sin befrielse. *"Res dig!"*

Berättelserna om Jairos dotter och kvinnan med blödningar utmanar dem därför att fortsätta att själva agera för att få frihet och rättvisa, både för palestinier och israeler. Genom Sabeels *Kumi Now*-aktioner gestaltas tro att det är möjligt att situationen kan förvandlas. De tar, liksom kvinnan i Markus evangelium initiativet till politisk handling, baserat på deras gudstro att det omöjliga kan göras möjligt. Och de berättar om kampen i några kapitel i pilgrimsguiden.

På vilka områden behöver vi se vårt svenska samhälle förvandlas. Vi ska inte tycka synd om oss själva. Vi måste resa oss i tillit till livet. Tro gör skillnad.

Talita kumi. Res dig upp!

AMEN. (– Nu står vi upp och bekänner vår kristna tro.)